

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 50737-01-19 יובל לפינר, משרד עורכי דין נ' בנק הפועלים בע"מ

[אלי לוינזון סלע]

בפני כבוד השופטת הדס עובדיה**מבקש****יובל לפינר, משרד עורכי דין****ע"י ב"כ עוה"ד אמיר ישראלי ושלומי כהן****נגד****משיב****בנק הפועלים בע"מ****ע"י ב"כ עוה"ד גלית פליישר ויואב הירש**

חקיקה שאוזכרה:

חוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006: סע' 18(ז)(2), 19, 19(ב)(1), 25(א)(4), 27א, 44
 תקנות בתי המשפט (אגרות), תשס"ז-2007: סע' 6(ב)(4), 6(ג)(2), 6(ד), 7(א)(3), 7(א)(1),
 7(א)(2), 7(א)(3), 1, 22, 34, 35, 8, 7(א)(3), 7(א)(4), 8
 תקנות סדר הדין האזרחי, תשמ"ד-1984 (כפי שהיו נכון ליום 31.12.2020: סע' 528)

מיני-רציו:

* בית המשפט אישר הסדר פשרה בתובענה ייצוגית שעניינה בגביית יתר של עמלות בבנק, ופטר את המשיבה מתשלום כל חלקה השני של האגרה.

* דיון אזרחי – תובענה ייצוגית – אישור הסדר פשרה

* בנקאות – בנקים – עמלות

בקשה לאישור הסדר פשרה במסגרת תובענה ייצוגית שעניינה בגביית יתר של עמלות העברה לחשבון אחר בתעריפון עסק גדול. הבנק הודה בגבייה עודפת והיא נפסקה בזכות בקשת האישור. הצדדים הסכימו כי הבנק יפעל להשיב את מלוא הסכום שנגבה ביתר ובנוסף ישלם כפיצוי לקבוצה סכום של כ- 90,000 ₪.

בית המשפט המחוזי אישר את ההסדר ופסק:

הסדר הפשרה משקף פתרון ראוי והוגן לתובענה. המוצע בהסדר הפשרה הוא סביר וראוי, ויש בו כדי לפצות את חברי הקבוצה באופן מלא בגין הנזקים שנגרמו להם. ההסדר יחסוך התדיינות שעשויה לקחת זמן רב, יאפשר לשפר בהקדם את מצבם של חברי הקבוצה ויש בו כדי להשיג את יעדי בקשת

האישור והתובענה לטובת כלל חברי הקבוצה. אין הצדקה להתערב בהמלצת הצדדים ביחס לתשלום הגמול ושכר הטרחה. לפיכך יש לאשר את ההסדר.

כשמתקבלת תובענה ייצוגית או חלקה, או מאושר הסדר פשרה או הסתלקות, מוסמך בית המשפט לפטור את המבקש או את המשיב מתשלום החלק השני של האגרה כולה או חלקה וזאת "מטעמים מיוחדים שירשמו". דרישת קיומם של "טעמים מיוחדים שירשמו" מצביעה על הצורך בקיומם של שיקולים כבדי משקל ורציניים לכך. עם סיום המחלוקת בתובענה הייצוגית, ראוי להורות על פטור מלא או חלקי מתשלום חלקה השני של האגרה לבעל הדין שהחובה לשלמה הוטלה עליו בנסיבות מתאימות, ובגדר השיקולים לבחינת הבקשה ראוי לשקול בין היתר שיקולים אלה: האם התובענה התקבלה בכללותה או בחלקה; האם ההליך הסתיים בהסדר פשרה או בהסתלקות; השלב בו הסתיים ההליך; מספר הדיונים שהתקיימו בהליך ומהותם; כתבי הטענות שהוגשו; הליך גישורי אם התקיים, אשר סייע בגיבוש הסדר הפשרה שאושר על-ידי בית המשפט. בנסיבות מקרה זה, נכון לפטור את המשיבה מתשלום כל חלקה השני של האגרה.

פסק דין

אישור הסדר פשרה בתובענה ייצוגית

1. לפניי בקשה לאישור הסדר פשרה במסגרת התובענה הייצוגית שבכותרת (להלן בהתאמה: **"הבקשה"** ו- **"הסדר הפשרה"**). על יסוד הנימוקים שאפרט להלן מצאתי לנכון לאשר את הבקשה, ולתת להסדר תוקף של פסק דין.

עניינה של בקשת אישור התובענה כייצוגית

2. עניינה של בקשת האישור בעמלת העברה לחשבון אחר בתעריפון עסק גדול. לטענת המבקשת בנק הפועלים קבע בתעריפון פטור מלא מעמלה בגין פעולה של העברה/הפקדה לתרומות. למרות זאת, כאשר לקוח המוגדר כעסק גדול ביצע פעולה של העברה לתרומה ולא עדכן הבנק על היות העברה תרומה, הוא חוייב בעמלה, והבנק לא העניק את הפטור אותו בחר מיוזמתו להחיל.

קבוצת חברי הקבוצה מוגדרת בהסדר הפשרה כדלקמן:

"לקוחות בנק הפועלים שהינם עסק גדול שנגבתה מהם ב- 7 השנים הקודמות ליום הגשת בקשת האישור ועד ליום מתן פסק דין סופי בתובענה עמלה בגין העברת או הפקדת כספים לתרומה."

3. הבנק הודה בגבייה עודפת זאת והיא נפסקה בזכות בקשת האישור. משכך הסכימו הצדדים כי הבנק יפעל להשיב את מלוא הסכום שנגבה ביתר כפי שנקבע בין הצדדים.
4. הצדדים מבהירים כי עם קבלת בקשת האישור נערכה בדיקה בבנק אשר העלתה כי אין במערכות הבנק אפשרות לזהות העברה לתרומה, באופן ממוכן, לפיכך כל עוד לקוח ביצע העברה ולא יידע את פקיד הבנק כי מטרת העברה היא תרומה הבנק לא פטר אותו מתשלום אותה עמלה.
5. הבנק הודיע כי ביום 2.12.2019 נמחק מתעריפון הבנק הפטור מתשלום העמלה נשוא הליך זה, וזאת עד שיוחלט בבנק, ככל שיוחלט, על מיכון מתן ההטבה. החל ממועד זה נגבית העמלה בהתאם לתעריפון עסקים גדולים, ללקוח המוגדר עסק גדול.
6. מבלי שמי מהצדדים מודה בטענות הצד השני הצדדים נדברו ביניהם והגיעו להסכם פשרה שמבוקש לאשר, מבלי שצד יודה בכל טענות משנהו או יודה בחבות כלשהי, וזאת לסילוק סופי ומוחלט של הטענות בבקשת האישור ובמקום המשך ניהול הליכים משפטיים בעניין.

עיקרי הסדר הפשרה

7. הצדדים מציינים כי מאחר ובחלק גדול מההעברות אין כל רישום של מטרת העברה, פעל הבנק על מנת לנסות ולאחר את חברי הקבוצה – איתור חשבונות שנועדו לתרומות בכל המערכת הבנקאית ולאחר מכן איתור כל ההעברות מלקוחות הבנק המוגדרים עסק גדול לחשבונות אלו.
8. הבנק ערך בדיקה תוך שימוש במילות חיפוש לתאור ההעברות וכן איתור וזיהוי חשבונות ספציפיים. בבקשה לאישור הסדר הפשרה נמסר הפירוט המלא של הליך הבדיקה והאיתור.
- על פי בדיקת הבנק בוצעו 37,777 העברות על-ידי עסקים גדולים בבנק שהוגדרו לצורך הליך זה כהעברות לתרומה (העברות לחשבונות שהוגדרו כחשבונות מקבלי תרומה, והעברות בהן מופיעה אחת מהמילים שהוגדרו כתואמות העברה לתרומה), וזאת מיום 1.1.2012 ועד ליום 31.3.2019. סכום עמלות בגין פעולות העברה אלו עומד על סך נומינלי של 427,180 ₪ וכן

תוספת בגין התקופה שבין אפריל 2019 – לדצמבר 2019 בסכום של 47,257 ₪ (9 חודשים נוספים ל-87 חודשים). סך הכל סכום של 504,083 ש"ח. בתוספת ריבית והצמדה כדין עומד סכום זה על סך של 529,923.54 ₪ נכון למועד הגשת הבקשה לאישור הסדר הפשרה.

הצדדים מציינים כי סכום זה כולל פעולות העברה רבות אשר כלל אינן מיועדות לתרומה ואולם מאחר ולא ניתן להתחקות בדיעבד אחרי הפעולות שיועדו לתרומה חישב הבנק את נזקה התיאורטי של הקבוצה באופן שמיטיב עם חברי הקבוצה.

9. בנוסף לסכום של 529,923.54 ₪ ישלם הבנק כפיצוי לקבוצה סכום נוסף של כ-90,000 ₪ **ובסך הכל 620,000 ₪**. סכום זה משקף פיצוי הגבוה ב-17 אחוזים מסכום שיעור סך העמלות שחישב הבנק בתחשיב שערך, שאף הוא תחשיב מיטיב, כפי שפורט לעיל.

10. בתוך 90 ימים מיום מתן פסק דין המאשר את הסדר הפשרה, הבנק ישיב באופן פרטני את סכומי העמלות ששולמו, ללקוחות שסכום ההשבה אליהם עולה על 45 ₪, וזאת למעט מקרים בהם מדובר בחשבונות סגורים. יתרת הסכום עד לסך 620,000 ₪ תועבר לקרן קרן לניהול וחלוקת כספים שנפסקו כסעד, שהוקמה בהתאם [לסעיף 27א חוק תובענות ייצוגיות](#), תשס"ו-2006 (להלן: "הקרן").

11. בתוך 120 ימים מיום מתן פסק דין המאשר את הסדר הפשרה, תוגש בידי הבנק לבית המשפט הודעה המפרטת את ביצוע ההשבה והעברת הכספים לקרן בצירוף תצהיר לאימות העובדות.

ויתור וסילוק

12. עם אישור הסכם הפשרה ומתן תוקף של פסק דין, ובכפוף למילוי התחייבויות הבנק, יתגבש מעשה בית-דין בכל העניינים נשוא ההליך כלפי כל חברי הקבוצה כך שלא תעמוד להם כל טענה או זכות אחרות כלפי הבנק, בקשר עם העניינים הנכללים בבקשת האישור ובתובענה.

גמול ושכר טרחה שמבוקש לאשר על-פי הסדר הפשרה

13. בהתאם להוראות [סעיף 18\(ז2\) לחוק תובענות ייצוגיות](#), הצדדים ממליצים על אישור תשלום גמול למבקשת בסך 35,000 ₪ בתוספת מע"מ ושכר טרחה לבא כוחה בסך 140,000 ₪ בתוספת מע"מ.

14. הצדדים מציינים כי המלצתם בדבר הגמול ושכר הטרחה מבוססת על התועלת לקבוצה ולציבור שבהפסקת הגבייה העודפת ובפיצוי המשמעותי לציבור, בשיעור העולה על הנזק הנטען לקבוצה; וכן לאור העובדה שבקשת האישור הינה מסמך סדור ומקיף - הן מהבחינה העובדתית והן מהבחינה המשפטית - אשר הוגשה לבית המשפט לאחר שהושקעו בו שעות עבודה רבות ומשאבים בלתי מבוטלים.

בקשה לפטור מאגרה

15. הצדדים מבקשים להורות לבנק לשפות את המבקשת בגין האגרה (חלקה הראשון) ששולמה ולפטור את המבקשת מתשלום חלקה השני של האגרה.

16. טענת הצדדים מתקיימים "טעמים מיוחדים שיירשמו" הקבועים [בסעיף 7א\(3\) לתקנות בתי המשפט \(אגרות\)](#), תשס"ז-2007 (להלן: "תקנות האגרות"): ההליך מצוי בשלביו המקדמיים; טרם הוגשה תשובה או התקיים דיון; הסעד המבוקש בבקשת האישור למעשה התקבל במלואו; ולאור יעילות הצדדים ונכונותם לפתור את המחלוקות ביניהם, נחסך זמנו היקר של בית המשפט.

הצדדים סבורים כי לא נדרשת חוות דעת בודק לצורך אישור הסכם הפשרה

17. לאור אופיו ותוכנו של הסכם הפשרה שגובש, הצדדים סבורים כי אין צורך במינוי בודק חיצוני לשם בחינת הסכם הפשרה ותנאיו. סבירותו של הסכם הפשרה והיותו הוגן ומאוזן הינו עניין משפטי. בית המשפט נדרש להכריע האם ההסדר המוצע הינו ראוי וזאת תוך בבחינת הסיכויים והסיכונים של התביעה. אופן חישוב ההטבה לקבוצה פורט על-ידי הצדדים וההכרעה אינה דורשת מומחיות שאינה מצויה ברשותו של בית המשפט.

18. בנסיבות המקרה מינוי בודק עלול לסרב את ההליכים ואף לייקרם באופן משמעותי, בייחוד במקום בו הנזק הנטען, ככל שקיים נמוך ביותר. מינוי הבודק יגרור הוצאות רבות וגבוהות מקום בו הנזק המקסימלי האפשרי שנגרם לקבוצה (ולטענת הבנק נזק שאינו גבוה,

על אף התקופה הממושכת, שכן החישוב שערך הבנק הינו מחמיר עימו ומיטב עם לקוחות הבנק, ומעניק הטבה אף ללקוחות להם לשיטת הבנק לא קמה עילת תביעה) לאורך תקופה של 7 שנים אינו גבוה. מינוי בודק עלול לעכב באופן משמעותי את ביצועו של ההסדר, מאחר ומדובר באיתור מורכב של חשבונות לתורמה בכל המערכת הבנקאית ובהעברות שבוצעו על ידי לקוחות הבנק המוגדרים כעסק גדול.

על כן, הצדדים מבקשים לפטור אותם ממינוי בודק בהליך.

התנהלות ההליך לאחר הגשת הבקשה לאישור הסדר הפשרה

19. היועץ המשפטי לממשלה הודיע כי הגורמים המקצועיים לא מצאו להביע עמדה ביחס להסדר הפשרה, יחד עם זאת העיר היועץ המשפטי לממשלה כי יש להקפיד הקפדה יתירה כי במסגרת "טעמים מיוחדים שיירשמו" לצורך פטור מאגרה יכללו טעמים כבדי משקל המהווים חריג של ממש לכלל הקובע כי על המשיבה לשאת בחלקה השני של האגרה בנסיבות השגתו של הסדר פשרה, אחרת יהפוך החריג לכלל והקופה הציבורית תימצא חסרה בניגוד לתכלית התקנות. לטענת היועץ המשפטי לממשלה אין בבקשה "טעם מיוחד" למתן הפטור מאגרה.

לא הוגשו התנגדויות.

אישור הסדר הפשרה

20. [בסעיף 19 לחוק תובענות ייצוגיות](#) נקבע:

"(א) בית המשפט לא יאשר הסדר פשרה אלא אם כן מצא, כי ההסדר ראוי, הוגן וסביר בהתחשב בענינם של חברי הקבוצה, ואם הבקשה לאישור הסדר הפשרה הוגשה לפני שאושרה התובענה הייצוגית גם כי קיימות, לכאורה, שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה וכי סיום ההליך בהסדר פשרה הוא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות הענין".

...

(ג) (1) החלטת בית המשפט אם לאשר הסדר פשרה או לדחותה תהיה מנומקת

ותכלול, בין השאר, את כל אלה:

(א) הגדרת הקבוצה שעליה חל הסדר הפשרה;

(ב) עילות התובענה, השאלות המהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה והסעדים הנתבעים כפי שפורטו בבקשה לאישור או כפי שהוגדרו בהחלטת בית המשפט לפי סעיף 14, לפי הענין;
(ג) עיקרי הסדר הפשרה.

(2) בהחלטתו לפי פסקה (1) יתייחס בית המשפט, בין השאר, לשיקולים אלה:
(א) הפער בין הסעד המוצע בהסדר הפשרה לבין הסעד שחברי הקבוצה היו עשויים לקבלו אילו היה בית המשפט מכריע בתובענה הייצוגית לטובת הקבוצה;

(ב) התנגדויות שהוגשו לפי סעיף 18(ד), וההכרעה בהן;
(ג) השלב שבו נמצא ההליך;

(ד) חוות דעת של הבודק שניתנה לפי סעיף קטן (ב)5;

(ה) הסיכונים והסיכויים שבהמשך ניהול התובענה הייצוגית אל מול יתרונותיו וחסרונותיו של הסדר הפשרה;

(ו) העילות והסעדים שלגביהם מהווה ההחלטה לאשר את הסדר הפשרה מעשה בית דין כלפי חברי הקבוצה שעליהם חל ההסדר.

הקבוצה עליה חל הסדר הפשרה:

"לקוחות בנק הפועלים שהינם עסק גדול שנגבתה מהם ב- 7 השנים הקודמות ליום הגשת בקשת האישור ועד ליום מתן פסק דין סופי בתובענה עמלה בגין העברת או הפקדת כספים לתרומה."

עילות התובענה כפי שפורטו בבקשת האישור:

21. הפרת חוזה – הוראות התעריפון; חוסר תום לב; עשיית עושר ולא במשפט

השאלות המשותפת לחברי הקבוצה כפי שעולים בקשת האישור:

22. שאלת הפרת הוראות הדין כלפי חברי הקבוצה והפיצוי המתאים בשל כך.

הסעדים הנתבעים כפי שפורטו בבקשת האישור:

23. השבה וצווי עשה.

סיום ההליך בהסדר פשרה הוא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות העניין

24. לאחר שבחנתי את הסדר הפשרה על יסוד הוראות אלה כמפורט לעיל ולהלן, מצאתי כי הסדר הפשרה משקף פתרון ראוי והוגן לתובענה. להלן נימוקי:

25. סבורתני כי הסדר הפשרה משקף איזונים ראויים בנסיבות העניין. המוצע בהסדר הפשרה הוא סביר וראוי, ויש בו כדי לפצות את חברי הקבוצה באופן מלא בגין הנזקים שנגרמו להם. ההסדר יחסוך התדיינות שעשויה לקחת זמן רב, יאפשר לשפר בהקדם את מצבם של חברי הקבוצה ויש בו כדי להשיג את יעדי בקשת האישור והתובענה לטובת כלל חברי הקבוצה (ראו לאחרונה: [ברמ 2744/19 עיריית עכו נ' בריל תעשיות נעליים בע"מ](#), [פורסם בנבו] פסקה 17 (10.3.2021)).

פטור ממינוי בודק

26. מצאתי כי בנסיבות העניין יש מקום להיעתר לבקשת הצדדים ואין מקום למינוי בודק לפי [סעיף 19\(ב\)\(1\) לחוק תובענות ייצוגיות](#). מטרת מינוי הבודק היא לסייע לבית המשפט לבחון את הסדר הפשרה כדי לשמור על האינטרסים של הקבוצה ולהבטיח שההסדר הוא סביר והוגן מבחינתם וכי סיום ההליך בהסדר הפשרה הוא הדרך היעילה וההוגנת להכריע במחלוקת. מצאתי כי בנסיבות העניין הסדר הפשרה אמנם מבטיח תכליות אלה.

גמול ושכר טרחה

27. לא מצאתי להתערב בהמלצת הצדדים ביחס לתשלום הגמול ושכר הטרחה.

הבקשה לפטור מאגרה

28. הצדדים מבקשים לפטור את המבקשת מתשלום חלקה השני של האגרה. לטענת הצדדים מתקיימים "טעמים מיוחדים שיירשמו" הקבועים [בסעיף 7א\(3\)](#) לתקנות: ההליך מצוי בשלביו המקדמיים; טרם הוגשה תשובה או התקיים דיון; הסעד המבוקש בבקשת האישור למעשה התקבל במלואו; ולאור יעילות הצדדים ונכונותם לפתור את המחלוקת ביניהם, נחסך זמנו של בית המשפט. ב"כ היועץ המשפטי לממשלה מתנגד לבקשה. בהתאם לעמדת היועץ המשפטי לממשלה יש להקפיד הקפדה יתרה בדבר הטעמים אשר יוכרו כמצדיקים מתן פטור מהאגרה. על הטעמים להיות משמעותיים וכבדי משקל, אחרת, יהפוך החריג לכלל, תכלית תקנות האגרות לא תקיים והקופה הציבורית תימצא חסרה. לטענתו לא התקיימו בהליך זה טעמים מיוחדים למתן פטור מתשלום חלקה השני של האגרה.

29. בנסיבות העניין ראיתי לנכון להיעתר לבקשת הצדדים ולפטור את המשיבה מתשלום כל חלקה השני של האגרה. להלן נימוקי:

אישור הסדר פשרה היא דרך רווחת לסיום ההליך הייצוגי הזוכה לעידוד השופטים העוסקים בתובענות ייצוגיות, משיקולים הנוגעים לטובת הקבוצה, ואף מטעמים מערכתיים שעיקרם הפניית משאבי השפיטה להכרעה בתובענות ייצוגיות הטעונות הכרעה לאחר מיצוי שלם של כל שלבי ההליך תוך זמן סביר.

30. עד זה מקרוב עלויות ניהול ההליך הייצוגי על ידי מערכת המשפט לא נכללו בהסדרת הנשיאה בנטל עלויות ניהול ההליך בין הצדדים עם מתן פסק דין המסיים את הדיון בתובענה הייצוגית, משלא הוטלה אגרה בגין ניהול ההליך. בית המשפט נדרש להכריע אך בשאלות הנוגעות לגמול לתובע הייצוגי ושכר טרחת בא כוחו. [בסעיף 44 לחוק תובענות ייצוגיות](#), תשס"ו-2006, הוטלה אמנם על שר המשפטים חובה לפעול להתקנת תקנות לחיוב באגרות לפי חוק תובענות ייצוגיות, אך הדבר לא נעשה עד לשנת 2018.

31. בשנת 2018 תוקנו [תקנות בתי המשפט \(אגרות\)](#), תשס"ז-2007 (להלן: "[תקנות האגרות](#)") [תקנות בתי המשפט (אגרות) (תיקון)], התשע"ח-2018 (ק"ת 7980, כ"ב בניסן התשע"ח, 8.4.2018) והותקנה תקנה [7א\(א\)](#) (להלן: "[התקנה](#)") שעניינה אגרה בתובענה ייצוגית. בהתאם לתקנה, משהוגשה תובענה ייצוגית שאין פטור מתשלומה (תובענה שלא הוגשה כנגד רשות בנושאים שהוגדרו, ושלא על-ידי הגופים שהופטרו מתשלומה), על מבקש אישור התביעה כיייצוגית לשלם בשלב הראשון את חלקה הראשון של האגרה ([סעיף 7א\(א\)\(1\)](#)). עם מתן פסק דין הדוחה את התביעה משלם המבקש את חלקה השני של האגרה ([סעיף 7א\(א\)\(2\)](#)). אך משניתן פסק דין בהליך המקבל את התובענה בכללותה או בחלקה, וכן בעת שניתן פסק דין המאשר הסדר פשרה, כבענייננו - המבקש אינו נושא בתשלום האגרה. זאת משנקבע כי במצבים אלה על המשיב לשלם את חלקה השני של האגרה, ובנוסף לשפות את המבקש בגין החלק הראשון של האגרה בו נשא המבקש עם פתיחת ההליך ([סעיף 7א\(א\)\(3\)](#)). עם מתן פסק דין המאשר הסתלקות ככלל על המבקש לשאת בחלקה השני של האגרה, אך בית המשפט רשאי להורות שהמשיב ישלמה ואף ישפה את המבקש על חלקה הראשון של האגרה אותו שילם ([סעיף 7א\(א\)\(4\)](#)).

32. על אף האמור, כשנתן פסק דין המקבל את כל התובענה או את חלקה, או כשנתן פסק דין המאשר הסדר פשרה, או כשנתן פסק דין המאשר הסתלקות, הוסמך בית המשפט לפטור את המבקש או את המשיב לפי העניין מתשלום החלק השני של האגרה כולה או חלקה וזאת "מטעמים מיוחדים שירשמו". בתקנה לא הוגדרו טעמים אלה שהנם מיוחדים, ואף לא פורטו השיקולים שעל בית המשפט לשקול בבחינת נסיבות העניין שלפניו. בפסיקת בתי המשפט ניתן להתרשם מקיום מגוון דעות ופרקטיקות ביחס לסוגיה, ואף אני התלבטתי בסוגיה. ראו לדוגמה: [ת"צ \(מחוזי חי'\) 11873-09-18 וולסקי נ' כלמוביל בע"מ](#) [פורסם בנבו] (07.08.2019); [ת"צ \(מחוזי ת"א\) 18424-02-19 ברקוביץ נ' כרטיסי אשראי לישראל בע"מ](#) [פורסם בנבו] (07.01.2020); [ת"צ \(מרכז\) 54050-08-18 לשינסקי נ' צ'מפיון מוטורס בע"מ](#) [פורסם בנבו] (24.9.2020); [ת"צ \(מחוזי ת"א\) 4601-09-18 עו"ד אריק שלו נ' פלאפון תקשורת בע"מ](#) [פורסם בנבו] (03.02.2021); [ת"צ \(מחוזי ת"א\) 59492-11-18 פלדמן נ' עוף והודו ברקת-חנות המפעל בע"מ](#) [פורסם בנבו] (14.02.2021); [ת"צ 33923-08-18 \(מחוזי מרכז\) פינטו נ' סלקום ישראל בע"מ](#) [פורסם בנבו] (22.3.2021).

33. משכך ועתה חלק יום יומי בטיפול בית המשפט בתובענות הייצוגיות מצריך הכרעה אף בחלוקת נטל תשלום האגרה או חלקה. אדגיש כי מדובר אך ורק בחלק השני של האגרה על פי הוראות התקנה, משהחלק הראשון משולם לקופת המדינה בכל מקרה. נשאלת לפיכך השאלה מהם השיקולים והנסיבות שעל בית המשפט להביא בחשבון עם סיום ההליך שהם "טעמים מיוחדים" למתן פטור למבקש או למשיב, לפי העניין, מתשלום חלקה השני של האגרה, כולה או חלקה.

34. מצב דברים כזה שבו מוענקת לבית המשפט סמכות להפעלה לפי שיקול דעתו אך "מטעמים מיוחדים שירשמו" אינו זר לנו. כך למשל הוסמך בית המשפט [בתקנה 528 לתקנות סדר הדין האזרחי](#), התשמ"ד-1984 להאריך מועד הקבוע בחיקוק "מטעמים מיוחדים שירשמו". הפסיקה שדנה בסמכות זו פרשה אותה בהתאם לתכליתה וקבעה רשימה שאינה סגורה של קריטריונים ונסיבות אשר יצדיקו את הפעלת הסמכות "מטעמים מיוחדים שירשמו". על יסוד זה נפסק לעניין הארכת מועד להגשת ערעור כי טעמי איחור הנובעים מבעל הדין עצמו או בא כוחו, לא יצדיקו הארכת מועד בשונה מטעמים שלא היו בשליטתם. ראו: [בש"א 6402/96 הוועדה המקומית לתכנון ולבנייה ראשון לציון נ' מיכקשווילי](#), (נ) 209

(1996); רע"א 4474/13 אסולין נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (20.8.2013); רת"ק (מחוזי מרכז) 33167-01-21 פורת נ' א.ד.א. תמיר יזמות ובניה בע"מ [פורסם בנבו] (10.02.2021).

35. ביחס למהות ההגדרה המשפטית "טעם מיוחד" באר השופט אוקון:

"טעם מיוחד הוא עדיין מעיל הקסמים המייחד את הטעמים המבססים הארכת מועד, אך קשה להצביע על שיטתיות כוללת בהגדרתו. בכך אין בהכרח משום חולשה. הניסיון לקבוע הגדרה אחת כללית הטובה מראש לתפיסת כל המצבים, כמוה כניסיון ללכוד לטאה באמצעות זנבה. כלטאה היא משאירה את זנבה בין אצבעותיך ובורחת לה בדיעה ברורה כי היא עתידה לצמח כהרף עין זנב חדש. עם זאת היעדר כלל מוצק אין משמעו כי מדובר במונח נזיל, המשתנה מפעם לפעם. העיקרון שלפיו נקבע תוכנו של המונח טעם מיוחד אינו יכול להתמצות בעריכת רשימת מלאי של החלטות. ההסבר לטעם המיוחד חייב לכלול לא רק את המקרה היחיד שהוליד הכרה בטעם כזה, אלא לתת מרשם ביחס למקרים העתידיים להתרחש. זהו פשר הנגיעה במהות של הגדרה משפטית"

ראו: ע"א 6842/00 ידידיה נ' סול קסט, נה(2) 904 (2001).

36. מקובלת עלי עמדת היועץ המשפטי לממשלה כי לענייננו דרישת קיומם של "טעמים מיוחדים שירשמו" למתן פטור מלא או חלקי מתשלום החלק השני של האגרה מצביעה על הצורך בקיומם של שיקולים כבדי משקל ורציניים לכך. אתייחס להלן למספר שיקולים ונסיבות שלהבנתי ראוי לשקול בבחינת בקשה לפטור מתשלום חלקה השני של האגרה עם סיום ההליך.

37. הדעת נותנת כי השיקולים שיש לשקול בבחינת בקשה לפטור מתשלום חלקה השני של האגרה עם סיום ההליך יבחנו בשים לב להתנהלות הצדדים ובעיקר להתנהלות הצד שעליו לשלם את חלקה השני של האגרה בהתאם לקביעת התקנה. בהסדר פשרה השיקולים נוגעים בעיקרם למשיב. זאת באשר המבקש הופטר מתשלום חלקה השני של האגרה, משנקבע כי בעת שניתן פסק דין המקבל את התובענה כולה או חלקה או פסק דין המאשר הסדר פשרה,

על המשיב לשלם את חלקה השני של האגרה, ובנוסף לשפות את המבקש בגין החלק הראשון של האגרה בו נשא המבקש עם פתיחת ההליך [\(סעיף 7א\(א\)\(3\)\)](#). זאת בשונה ממצב הדברים בעת שנתן פסק דין המאשר הסתלקות שאז על המבקש לשלם את החלק השני של האגרה, ובית המשפט רשאי להורות שהמשיב ישלם את החלק השני של האגרה ואף ישפה את המבקש בגין החלק הראשון של האגרה בו נשא, או לפטור את המבקש מתשלום החלק השני של האגרה כולה או חלקה, אף זאת מטעמים מיוחדים שירשמו [\(סעיף 7א\(א\)\(4\)\)](#).

38. בניגוד להסדרה הקיימת בתקנות האגרות ביחס לתובענות אזרחיות המוגשת על פי פרטים [1,8](#) או [22](#) לתוספת לתקנות בהליכים אזרחיים שאינם ייצוגיים, ביחס לאגרה בתובענות ייצוגיות מחוקק המשנה לא פרט את הנסיבות שבהן יופטר הצד הנושא בתשלום האגרה מתשלומה, למשל בעת שההליך מסתיים עקב מעורבותו של הליך גישורי המתנהל מחוץ לכותלי בית המשפט ובסיוע מגשר. בתובענות אזרחיות כאמור לעיל נקבע בתקנות האגרות כי כאשר במקרים הקבועים בתקנות שבהם הסכסוך הנדון הועבר להליך של גישור והסתיים בהסדר גישור - האגרה ששולמה תוחזר בניכוי סכום כנקוב בפרט [34](#) או [35](#) בתוספת, לפי העניין [\(תקנה 6\(ב\)\(4\)\)](#), [\(2\)\(ג\)\(2\)](#) ו- [\(ד\)6](#) לתקנות האגרות). להבנתי אין ללמוד מהעובדה שנושא הגישור אינו נזכר מפורשות בתקנה הנוגעת לאגרה בתובענות ייצוגיות על קיומו של "הסדר שלילי". נראה כי כחלק מהמגמה לעודד את הצדדים לפנות להליך הגישור ראוי ששיקול זה יעמוד לעיני בית המשפט גם כאשר מדובר הליכים ייצוגיים. אתיחס להלן בעיקר לשיקולים הנוגעים למתן פטור מתשלום חלקה השני של האגרה על-פי [תקנה 7א\(א\)\(3\)](#) כבעניין שלפני.

39. מתקין התקנות לא התייחס לשוני בין שלושת אופני סיום ההליך המוסדרים [בתקנה 3א\(א\)7](#) הרלבנטיים לשאלת הפטור מתשלום חלקה השני של האגרה, היינו קבלת התובענה בכללותה, קבלת חלק מהתובענה ואישור הסדר פשרה שהוגש על ידי הצדדים. שיקולים הנוגעים להיבטים אלה רלבנטיים וחשובים להבנתי להפעלת שיקול דעת בית המשפט, שכן יש הבדל בין נסיבות סיום ההליך בעת שהתובענה נמצאת מוצדקת וההגנה בהתאמה פחות, מאשר בעת שהתובענה נמצאת מוצדקת בחלקה וההגנה בהתאמה מוצקה יותר במשקפי המשיבה וצדקת טענותיה. בנוסף שונה מצב הדברים בעת שהתביעה מתבררת עד תום מהסדר

פשרה וקניית סיכון שנמצאה הולמת את האינטרסים של הקבוצה על ידי בית המשפט וחוסכת זמן רב ומשאבי שיפוט.

40. בדברי ההסבר לתיקון תקנות האגרות בואר כי מטרת התיקון לתקנות היא כיסוי חלק מעלויות ההליך הדורש משאבים שיפוטניים רבים, וכן הפחתת מספר תובענות הסרק המוגשות לבית המשפט. בנוסף הוסברו המאפיינים הייחודיים של ההליך הייצוגי המשליכים על היקף השקעת משאבי בית המשפט בניהולו. שלושת אופני סיום ההליך: קבלת כל טענות התובענה, או קבלת התובענה אך בחלקה או סיום ההליך בהסדר פשרה שונים זה מזה במשקפי תכלית הטלת האגרה בהליכים הייצוגיים ויש לתת להם ביטוי הולם גם בגיבוש הקריטריונים למתן פטור מתשלומה.

41. מעורבות בית המשפט בניהול ההליך הייצוגי ומשאבי השיפוט המוקדשים לו מוגברים גם כאשר ההליך מסתיים בהסדר פשרה. [סעיף 19](#) לחוק קובע כי בית המשפט לא יאשר הסדר פשרה אלא לאחר שבדק ומצא כי ההסדר ראוי, הוגן, וסביר מהפרספקטיבה של חברי הקבוצה, זאת בשים לב בין היתר לאלטרנטיבה והיא ניהול ההליכים עד לסיומם ולסיכויים ולסיכונים שבניהול התובענה עד תום מבחינת חברי הקבוצה. בנוסף נדרשת בדיקת בית המשפט שההליך מתאים להתברר במסגרת הייצוגית, ככל שהסדר הפשרה מוגש לאישור לפני שנתן אישור בית המשפט לניהול התביעה כייצוגית, וכן יש לבחון ולקבוע כי אמנם מדובר בדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת. בית המשפט נדרש בנוסף להכריע בהתנגדויות להסדר הפשרה המוצע, אם הוגשו, ולבחון את עמדת היועץ המשפטי לממשלה להסדר, ככל שהוגשה.

מעורבות בית המשפט באישור הסדר פשרה נבדלת ממעורבותו במתן תוקף של פסק דין להסכם שנכרת במסגרת הליך שיפוטי בין שני צדדים העותרים למתן תוקף של פסק דין להסכם פשרה בו התקשרו, שבגדרו בית המשפט ככלל אינו מוסמך להתערב בתוכן ההסכם המבטא את רצונם של הצדדים, וככל שאין מדובר בהסכם שתוכנו סותר את תקנת הציבור לא מצופה מבית המשפט להיכנס לבחינה מדוקדקת של תוכן ההסכם המדובר. יש להניח כי מידת מעורבותו של בית המשפט באישור הסדר הפשרה היא הסיבה לכך שסמכות בית המשפט לפטור מתשלום אגרה באישור הסדר פשרה היא רק ביחס לחלקה השני של האגרה

והחלק הראשון משולם למדינה בכל מקרה. גם בכך יש להתחשב להבנתי לצורך גיבוש הקריטריונים למתן פטור מתשלום חלקה השני של האגרה.

42. ההליך הייצוגי מתאפיין מעצם טבעו כהליך המתברר באופן דו-שלבי במשך התנהלות ארוך מהרגיל, ככל שההליך מתנהל עד תום. בעת שההליך מסתיים בהסדר פשרה בשלב מוקדם נחסכים משאבי שיפוט משמעותיים ועלויותיהם לציבור. ראוי לפיכך לאפשר לצדדים שלא צרכו שירות משפטי מלא לשלם אגרה בשיעור מופחת ואף לתמרץ את בעלי הדין לסיים את ההליכים בפשרות טובות. אמנם נראה כי תור הממתינים לשירות המשפטי בענף התובענות הייצוגיות מתמלא ומתארך מחדש ב"לקוחות מרוצים וחוזרים" המגישים תובענות ייצוגיות נוספות, ולכך יש להניח כוונה הגבלת הסמכות למתן פטור מתשלום האגרה רק לחלקה השני של האגרה והחלק הראשון משולם לקופת הציבור בכל מקרה.

43. בשים לה לכל האמור לעיל סבורתני כי נתן וראוי לפעול מכוח הסמכות הקבועה [בסעיף 7א\(א\)](#) ולהורות על פטור מלא או חלקי מתשלום חלקה השני של האגרה לבעל הדין שהחובה לשלמה הוטלה עליו בנסיבות מתאימות, וכי בגדר השיקולים לבחינת בקשה למתן פטור מתשלום חלקה השני של האגרה עם סיום המחלוקת בתובענה הייצוגית ראוי לשקול בין היתר את השיקולים כדלקמן: אופן סיום ההליך - היינו האם התובענה התקבלה בכללותה או בחלקה; האם ההליך הסתיים בהסדר פשרה או בהסתלקות; השלב בו הסתיים ההליך; מספר הדיונים שהתקיימו בהליך ומהותם; כתבי הטענות שהוגשו; הליך גישורי אם התקיים, אשר סייע בגיבוש הסדר הפשרה שאושר על-ידי בית המשפט. אין מדובר ברשימה סגורה. אין מדובר אף בהכרעה בינארית בין פטור לחיוב, שכן בית המשפט רשאי לפטור מתשלום חלק מחלקה השני שהאגרה לפי נסיבות העניין.

44. בנסיבות העניין שלפני מצאתי לנכון לפטור את המשיבה מתשלום כל חלקה השני של האגרה בשים לב לכך שההליך הסתיים בהסכם פשרה אותו ראיתי לנכון לאשר מבלי שהתקיים כל דיון במסגרת ההליך; הסדר הפשרה שאושר הוגש בטרם הוגשו תשובה לבקשת האישור ותגובה לתשובה; הצדדים השכילו להביא את המחלוקת לסיומה בדרך טובה וראויה מבחינת האינטרסים של הקבוצה תוך צריכת משאבי השפיטה המינימאליים האפשריים על פי החוק, וזאת לצורך בחינת אישור הסדר הפשרה בלבד; ובשים לב לכך כי חלקה הראשון של האגרה שולם למדינה.

סוף דבר

45. אני מאשרת את הסדר הפשרה ונותנת לו תוקף של פסק דין. המשיבה תשפה את המבקש בגין תשלום חלקה הראשון של האגרה כמוסכם והיא פטורה מתשלום חלקה השני של האגרה.

46. הצדדים יגישו לאישור בית המשפט בתוך 14 ימים נוסח של הודעה לפרסום לפי [סעיף 25\(א\)4 לחוק תובענות ייצוגיות](#).

47. הצדדים ימציאו עותק מפסק הדין למנהל בתי המשפט לשם רישומו בפנקס תובענות ייצוגיות.

48. תז"פ לקבלת עדכון הבנק בדבר השלמת הסדר הפשרה ליום 12.9.2021.

ניתן היום, כ"ג ניסן תשפ"א, 05 אפריל 2021, בהעדר הצדדים.

הדס עובדיה 54678313
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)